

Verslag Paasexcursie, 25-28 maart 2005

Ton van Eijden*

Zoals de traditie van de WTKG vereist werd ook dit jaar door de onovertroffen en (bijna) onvermoeibare Stef Mermuys een Paasexcursie georganiseerd naar het Bekken van Parijs.

Al vele jaren is dit gebied het doelwit van de overzadigbare honger naar Eocene mollusken van onze jagers. En ondanks het feit dat er al bijna twee eeuwen lang enorme aantallen fraaie fossielen geborgen zijn, en dat het aantal goede en ook nog toegankelijke vindplaatsen toch langzaam afneemt, is er nog steeds veel moois te verzamelen.

Dit jaar was er gekozen voor een gebied ten noordwesten van Parijs, waar vooral het befaamde Lutetien op een aantal plaatsen ontsloten is, of op zijn minst met enig graafwerk ontsloten kan worden. Stef had als uitvalsbasis een geschikte camping in St. Leu d'Esserent geregeld. 'Campix' is toepasselijk gelegen in een voormalige groeve van nummulieten-houdende Lutetien-kalken, en beschikt ook over een aantal kleine huisjes, voor hen die geen zin hebben om in een klam tentje te slapen. Een ander punt vóór deze camping is de aanwezigheid van een grote ruimte met open haard, waar het 's avonds goed toeven is en de ervaringen (en drankjes) uitgewisseld kunnen worden.

Henk-Jan van Vliet en ik vertrokken op donderdag de 24-ste, omdat we eerst nog langs 'le Guépelle' wilden gaan om daar (nog meer) van de rijke Bartonien-fauna te verzamelen. Onderweg regende het flink, maar aan het einde van de middag werd het gelukkig weer droog. De groeve bleek in het afgelopen jaar vrijwel niet veranderd. En de enige verandering die wij konden zien betrof het verdwijnen van de beste zandhoop die er was. Het terrein was duidelijk flink 'afgegraasd', en door de onlangs gevallen regen was zeven niet mogelijk. Desondanks kwamen we er toch weer met een aardig doosje vondsten vandaan.

In St. Leu moesten we nog even goed zoeken naar de camping. Zoals in de excursiegids vermeld stonden er inderdaad wegwijzers, maar die waren niet allemaal even goed te zien, noch duidelijk. Op de camping troffen we de meeste anderen al aan. Naast een aantal bekende 'oude rotten', zoals Jan Boes en de familie Mulder, waren er ook een aantal nieuwe gezichten.

De volgende dag stond als eerste de locatie bij Barisseuse op het programma. Door dichte mist reden we er in een lange colonne heen. Het bosje waar verzameld kan worden zag er flink doorwoeld uit, en om de fossielhoudende laag te ontsluiten moest er flink wat graafwerk verzet worden. Na ongeveer een uur was dit op twee plaatsen gebeurd, en vol optimisme werd er begonnen met zeven. Het materiaal hier is zandig, met daarin verspreide lenzen van schelpgruis. De fossielen zijn duidelijk gerold, en dikwijls beschadigd, maar de fauna moet toch divers zijn.

Lang mocht de pret niet duren, want er verscheen een Fransoos die zich identificeerde als de terreinopzichter - en die

was he-le-maal niet zo blij met onze activiteiten. En om zijn argumenten kracht bij te zetten had hij er ook maar meteen drie gendarmes bijgehaald. Pogingen om ter plekke via de mobiele telefoon alsnog toestemming van de eigenaar te krijgen faalden, en er zat niets anders op dan de zojuist met veel moeite gemaakte ontsluitingen weer dicht te gooien, en met het weinige materiaal dat we hadden de aftocht te blazen. Eén schrale troost was dat de zon intussen was doorgekomen en het stralend weer was geworden.

Maar daarom niet getreurd, en naar de volgende locatie vertrokken, Uilly-St-Georges. De plek om te graven ligt een flink stuk het bos in, en het hobbelige en glibberige weggetje erheen was niet voor alle auto's even goed te nemen. Ben en Joke Nieland waren met een grote kampeerwagen gekomen, en zagen (waarschijnlijk terecht) af van een poging om deze als terreinwagen in te zetten. Op een aantal plekken in het bos zijn oude gaten, en hiervan diepten we er twee uit. Tevoorschijn kwamen witte kalkzanden, met daarin opvallende veel grote *Turritella*'s, door sommigen oneerbiedig trutje tella genoemd. En daarnaast natuurlijk ook nog vele andere soorten (*Diodora*, *Emarginulla*, *Xenophora*, en *Hipponyx*, om er maar een paar te noemen), en een fijne fraktie die pas na spoelen en drogen zichtbaar wordt. Om beurten hakten we materiaal los, schepten dit in emmers, en gaven het door om te zeven. En zo vlogen de uren om, en was het tijd om moe maar voldaan met de zakken gruis naar de camping terug te keren.

De volgende dag, zaterdag, splitsten we ons op, één groep vertrok naar Blaincourt, de andere naar Fercourt. Bij Fercourt moest ook weer flink worden gegraven. De te bemachtigen rijke fauna heeft al heel lang verzamelaars getrokken, en dat is te zien. En te merken, want om bij het fossielhoudende witte kalkzand te komen moest weer veel werk worden verzet. Een al bestaande kuil van 1 bij 2 meter, en ongeveer anderhalve meter diep, moest worden leeggemaakt tot een diepte van ruim twee meter. Honderden emmers werden doorgegeven en leeggemaakt, tot eindelijk de onverstoorde laag werd bereikt. Die activiteiten werden niet gewaardeerd door een of ander knaagdier, dat volkomen panisch door de kuil heen en weer rende en sprong, maar door de verticale wanden niet zonder hulp weg kon komen. In het uitgegraven materiaal vond ik ook nog een pad en twee salamanders, die het graafwerk warempel ongedeerd hadden doorstaan. De lange, smalle vorm van het gat, gecombineerd met de diepe kuil eronder, gaf aanleiding tot een wat vunzige vergelijking die ik hier niet zal reproduceren. Ik volsta met te zeggen dat er een rijke fauna door werd herboeren. Net als in Uilly-St-Georges is de ware rijkdom van de fauna in de zeef niet goed te zien, dat kwam pas thuis, na spoelen en drogen. Toch werden er al snel fraaie vondsten gedaan. Trutje Tella was hier minder algemeen. *Hipponyx*, *Xenophora*, *Conus*, *Trochus*, en tere doubletten van *Phacoi-*

des kwamen wel voor de dag. Stef kende van deze plek (maar een ander gat) ook Cypraeidae, doch die werden niet gevonden. Na het vele werk was de oogst zó goed dat niemand zin had om 's middags naar Blaincourt te gaan. Het gat was inmiddels zó diep dat het omhoog reiken van de volle emmers erg vermoeiend was, en een touw plus hulp nodig waren om het gat weer uit te komen. Het weer was voorbeeldig: droog, zonnig en aangenaam, pas in de avond en nacht ging het regenen.

Zondag gingen Henk-Jan en ik naar het zo'n 50 kilometer verder liggende Ferme de l'Orme, vooral omdat ik nog geen materiaal van deze befaamde plaats heb. Maar daar aangekomen konden we de plek aanvankelijk met geen mogelijkheid terugvinden. Henk-Jan vond uiteindelijk wel de akker, waar we na enig zoeken enkele Muricidae vonden, maar de kleine groeve in de akker lijkt verdwenen te zijn. Ik baalde daar wel van, want ik had erg graag die uiterst rijke en goed bewaarde kleine soorten gemonsterd.

We zijn toen teruggereden en naar Blaincourt gegaan. Deze vindplaats ligt heel apart: al vanaf de weg is een steilwand van Nummulietenkalken te zien, met daarbovenop zachtere afzettingen. Deze bestaan uit schelpkalken en kalkzanden. Pas uitgehakt is het materiaal te hard om te zeven, maar wanneer het verweert komen de mollusken goed vrij. Het beste materiaal lijkt onderaan te zitten, onmiddellijk boven de steilwand. Dat betekent echter wel dat er veel materiaal overheen gestort is, en dat enige voorzichtigheid geboden is. Net als de ploeg die er zaterdag aan het werk was geweest kwamen wij tot de conclusie dat een paar uur wel genoeg is.

Maandag besloten we om, vóórdat we naar huis gingen, nog een paar uur bij Fercourt te gaan zeven, maar dan dicht bij de weg. Dit omdat het erop leek dat de fauna daar rijker is. We bleken niet de enige te zijn, en met Stef, Henk Mulder en Henk en Sinnie Bol werd het nog best gezellig. Opnieuw was in de stralende zon een bestaand gat met vereende krachten uitgediept, waar uiteindelijk enkele *Cypraea*'s werden gevonden. Het lijkt er dus inderdaad op dat de gaten dicht bij de weg een iets andere fauna opleveren. Een *Cypraea* vonden Henk-Jan en ik echter niet, wel haalde Stef er een fraaie *Harpa* uit. Het is hem gegund - maar wel met enige jaloezie. Na een paar uur hielden we het voor gezien, laadden de spullen in de overvolle en overbelaste auto, en gingen moe en tevreden naar huis. Al met al kan ik zonder meer zeggen dat ook de Paasexcursie van 2005 een succes is geweest.

Naschrift

Uiteraard ben ik na thuiskomst zo snel mogelijk met het materiaal aan de slag gegaan, d.w.z. naspoelen, zeven en drogen. Dit leverde een zeer fraaie *Cypraea* op, tóch afkomstig uit het achterste gat van Fercourt, en uit Barisseuse een aantal Muricidae, een *Patella*, en een *Conus*. En dat terwijl het echte werk nog moet beginnen...

*Ton van Eijden, De Sparren 39, 1402 KD Bussum,
email: eijdent@hetnet.nl